

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA VATANPARVARLIK
TUSHUNCHASINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'AT VA MADANIYAT
VOSITALARIDAN FOYDALANISH**

**USING ART AND CULTURAL MEANS IN FORMING THE CONCEPT OF
PATRIOTISM IN PRESCHOOL CHILDREN**

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СРЕДСТВ ИСКУССТВА И КУЛЬТУРЫ В
ФОРМИРОВАНИИ ПОНЯТИЯ ПАТРИОТИЗМА У ДЕТЕЙ
ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

Qodirova Nozimaxon Qaxramonjon qizi

Farg'ona davlat universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola maktabgacha ta'limda bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda san'at va madaniyat vositalarining o'rni va ahamiyatini tahlil qiladi. Maktabgacha ta'lim jarayonida san'atning turli shakllari – tasviriy san'at, musiqa, adabiyot, teatr va boshqa madaniy faoliyatlar orqali bolalarda vatanga bo'lgan muhabbat, sadoqat va vatanparvarlik hissi shakllantiriladi. Maqolada san'at vositalarining bolalar tarbiyasidagi roli, ularning his-tuyg'ularini rivojlantirishdagi ahamiyati, shuningdek, vatanparvarlikni rivojlantirishda ijtimoiy muhitning o'rni muhokama qilinadi. Maqola, shuningdek, harbiy vatanparvarlikni o'qitish jarayonida san'at va madaniyat vositalaridan samarali foydalanishning amaliy usullari va metodlarini ko'rsatildi.

ANNOTATION

This article analyzes the role and importance of art and cultural means in the development of military patriotism in children in preschool education. In the process of preschool education, various forms of art - fine arts, music, literature, theater and other cultural activities - form a sense of love for the homeland, loyalty and patriotism in children. The article discusses the role of art in the upbringing of children, its importance in the development of their feelings, as well as the role of the social environment in the development of patriotism. The article also shows practical methods and techniques for the effective use of art and cultural means in the process of teaching military patriotism.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется роль и значение средств искусства и культуры в формировании военно-патриотического духа у детей дошкольного возраста. В период дошкольного образования у детей формируется чувство любви,

преданности и патриотизма к своей Родине через различные виды искусства – изобразительное искусство, музыку, литературу, театр и другие виды культурной деятельности. В статье рассматривается роль искусства в воспитании детей, его значение в развитии их эмоций, а также роль социальной среды в формировании патриотизма. В статье также показаны практические методы и приемы эффективного использования средств искусства и культуры в процессе воспитания военно-патриотического духа.

Kalit soʻzlar: Bolalar adabiyoti, vatanparvarlik, harbiy sanat, tarbiyachi, oʻyin, vatanparvarlik hissi, tarixiy qahramonlar.

Maktabgacha taʼlim – bolalar shaxsiyatining dastlabki shakllanishi va rivojlanishi davri boʻlib, bu davrda ularda asosiy ijtimoiy, axloqiy va madaniy qadriyatlar shakllanadi. Harbiy vatanparvarlik, oʻz navbatida, insonning yurtiga, xalqiga va uning tarixiga nisbatan hurmat, sadoqat va fidoyilikni anglatadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ushbu qadriyatlarni shakllantirish, ularni vatanparvarlik tuygʻusi bilan tarbiyalash alohida muhimdir.

Sanʼat va madaniyat vositalari, masalan, musiqa, tasviriy sanʼat, adabiyot va teatr, bolalar tarbiyasida chuqur hissiy taʼsir koʻrsatadi. Ular bolalarda tarixiy ong, vatansevarlik, xalq qahramonlariga boʻlgan hurmatni rivojlantirishga yordam beradi. Sanʼat vositalari orqali bolalar nafaqat estetik tasavvurlarni rivojlantiradi, balki ularni turli madaniy va axloqiy qadriyatlar bilan tanishtiradi. Ushbu maqolada maktabgacha taʼlimda bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda sanʼat va madaniyat vositalarining oʻrni, ularni qoʻllashning samarali usullari va bu jarayonning bolalar shaxsiyatini shakllantirishdagi ahamiyati muhokama qilinadi. Maqola, shuningdek, sanʼat va madaniyat vositalaridan foydalanish orqali bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishning amaliy jihatlarini yoritishga intiladi. Maktabgacha taʼlimda bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda sanʼat va madaniyat vositalarining roli juda katta. Bolalar oʻzlarining ilk oʻquv yillarida koʻplab muhim qadriyatlarni oʻrganishadi, shu jumladan, vatanparvarlikni. Harbiy vatanparvarlik faqatgina harbiy xizmatga tayyorlikni anglatmaydi, balki bu, oʻz yurtiga, xalqiga, tarixiga, madaniyatiga nisbatan chuqur hurmat va sadoqatni ifodalaydi. Sanʼat va madaniyat vositalari, oʻz navbatida, bolalarda bu his-tuygʻularni shakllantirishda samarali vosita boʻlib xizmat qiladi. Sanʼat vositalari, xususan, tasviriy sanʼat, musiqa va teatr orqali bolalar oʻzlarining his-tuygʻularini ifodalashni oʻrganadilar. Tasviriy sanʼat orqali bolalar vatani, uning tabiatini va tarixini tasvirlashni oʻrganadilar. Bu, oʻz navbatida, bolalarda vatan haqidagi tasavvurlarni mustahkamlashga yordam beradi. Musiqa va qoʻshiqlar orqali esa, bolalar xalqning qahramonlik tarixini, urushdagi jasoratni va mashaqqatlarni his qilishadi, bu ularni vatanga boʻlgan muhabbatga va sadoqatga undaydi.

Adabiyot va hikoyalar ham bolalarga tarbiyaviy jihatdan katta ta'sir ko'rsatadi. Tarixiy hikoyalar, she'rlar va asarlar orqali bolalar o'z vatanini himoya qilishga bo'lgan ruhiyatni o'zida shakllantiradilar. Teatr va drama orqali esa, rol o'ynash va o'yinlar yordamida bolalar o'zlarini harbiy qahramonlar sifatida tasavvur qilishadi, bu esa ularda jangovar ruhni va vatanparvarlikni kuchaytiradi.

Biroq, harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda san'at va madaniyat vositalaridan foydalanish jarayonida ayrim qiyinchiliklar va cheklovlar ham mavjud. Masalan, san'at va madaniyat vositalarini samarali qo'llash uchun tarbiyachilar va o'qituvchilar tomonidan muntazam ravishda o'qituvchilik metodikalarini yangilab borish va o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish zarur. Shuningdek, bolalarga tarbiyaviy mazmunga ega san'at vositalarini tanlashda ehtiyotkorlik bilan yondashish kerak, chunki har bir san'at shakli bolalar psixologiyasiga turlicha ta'sir qiladi.

Maktabgacha ta'limda bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda san'at va madaniyat vositalaridan foydalanishning ahamiyati nihoyatda katta. Tasviriy san'at, musiqa, adabiyot, teatr va boshqa madaniy faoliyatlar bolalarda vatanga bo'lgan muhabbat, sadoqat va o'z xalqi oldidagi mas'uliyatni shakllantirishga yordam beradi. Bu vositalar orqali bolalar nafaqat tarixiy bilimlarni egallaydilar, balki hissiy jihatdan ham vatanparvarlikni his qilishadi.

San'at va madaniyat vositalari orqali o'rgatish jarayoni bolalar uchun nafaqat o'qish va o'rganish, balki amaliyotda ham o'zlarini sinab ko'rish imkonini beradi. Shu bilan birga, bu jarayon nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy va axloqiy jihatdan ham bolalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim muassasalarida san'at va madaniyat vositalarini o'zlashtirishda tizimli yondashuv, yangilanish va metodikani takomillashtirish zarur. Bunday integratsiyalashgan yondashuv orqali bolalar vatanparvarlik hissini mukammal shakllantirishga erishish mumkin.

Harbiy vatanparvarlik – bu o'z xalqiga, vataniga nisbatan chuqur muhabbat va sadoqatni rivojlantirishga qaratilgan tarbiya jarayonidir. Bu qadriyatni shakllantirish uchun maktabgacha ta'limda o'yin, tasviriy san'at, musiqa va adabiyot kabi san'at va madaniyat vositalari samarali ishlatiladi. Harbiy vatanparvarlik bolalarda yurakdan vatan sevrishini, o'z xalqining tarixini va urf-odatlarini hurmat qilishni, yurtni himoya qilishga tayyor bo'lishni shakllantiradi. San'at va madaniyat bolalarda vatanparvarlikni rivojlantirishda kuchli vosita hisoblanadi, chunki ular bolalarga his-tuyg'ular, tasavvurlar va ko'rinishlarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bu vositalar orqali bolalarga vatanparvarlikning nafaqat nazariy, balki hissiy jihatlari ham yetkaziladi. Rasm chizish va qo'l san'ati orqali bolalar o'z mamlakatining tabiatini, bayrog'ini, ramzlarni tasvirlashni o'rganadilar. Bu ularda vatanparvarlik hissini rivojlantirishga yordam beradi. Tarixiy tasvirlar yordamida bolalarga o'z mamlakatining buyuk jangchilari, qahramonlari haqida ma'lumot beriladi. Masalan, Urush va tarixiy qahramonlarni tasvirlash bolalarda ularga nisbatan hurmatni oshiradi.

Vatanparvar qo'shiqlar bolalarda o'z vataniga bo'lgan muhabbatni mustahkamlashda katta rol o'ynaydi. Maktabgacha ta'limda bolalarga vatandosh qahramonlar va urush haqidagi qo'shiqlarni o'rgatish ular uchun ilhom manbai bo'ladi. Nostalji va shon-sharafni his qilish uchun an'anaviy musiqalar va marşlar bolalar ruhiyatini tarbiyalashda samarali vositadir. Bolalar adabiyoti orqali vatanga bo'lgan sadoqatni va uning himoyasiga bo'lgan mas'uliyatni shakllantirish mumkin. Tarixiy va qahramonlik hikoyalari, she'rlar, asarlar bolalarda tasavvur va mehr-muhabbatni kuchaytiradi. Ular bu hikoyalarda ko'rsatilgan qahramonlarning jasorati, qahramonligi, ularning xalqini himoya qilishdagi mashaqqatlari haqida bilib oladilar.

Teatr tomoshalari orqali bolalar o'zlarini turli qahramonlar sifatida tasavvur qilishadi. Bunday faoliyatlar ularga o'zining jangovar va vatanga bo'lgan sadoqatini ifodalash imkonini beradi. Rol o'ynash o'yinlari orqali bolalar tarixiy voqealarni o'rgatish va ularga vatanparvarlikni targ'ib qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Maktabgacha ta'limda san'at va madaniyat vositalari faqatgina o'qituvchilar va tarbiyachilarning faol ishtirokida emas, balki bolalarning oilaviy va jamiytdagi ijtimoiy muhitiga ham bog'liqdir. Oilalar va jamiyatning bu boradagi o'rni juda muhim. Bolalar ota-onalari va boshqa kattalardan ham o'rnak olishadi. Bayramlar, tadbirlar, musiqiy va adabiy kechalar tashkil etish orqali bolalar o'z vataniga bo'lgan mehrni oshirishi mumkin. Jangovar o'yinlar va militsion tarbiya: Harbiy san'atlarga oid o'yinlar, mashqlar va rol o'ynash faoliyatlari orqali bolalarda jangovar ruhni va vatanparvarlikni shakllantirish mumkin.

XULOSA

Maktabgacha ta'limda bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda san'at va madaniyat vositalarining o'rni juda katta. San'at, musiqa, adabiyot, tasviriy san'at va teatr kabi vositalar bolalarda vatanparvarlik hissini shakllantirishda samarali vositalar hisoblanadi. Ushbu vositalar orqali bolalar o'z yurtiga bo'lgan sadoqat, sevgi va tarixiy ongini rivojlantiradilar. Harbiy vatanparvarlik nafaqat harbiy xizmatga tayyorlash, balki bolalarda yurtini himoya qilishga bo'lgan ruhiyat va mas'uliyatni shakllantirishni anglatadi. San'at va madaniyat vositalarining bolalarga ta'siri orqali vatanparvarlik hissi nafaqat nazariy, balki hissiy jihatdan ham mustahkamlanadi. Maktabgacha ta'limda ushbu vositalarni qo'llashda metodik yondashuv va tizimli ishlash juda muhimdir. Har bir san'at shakli bolalarning psixologiyasiga turlicha ta'sir qiladi, shuning uchun tarbiyachilar va o'qituvchilar ularni ehtiyotkorlik bilan tanlashi lozim.

Shu bilan birga, san'at va madaniyat vositalaridan foydalanish bolalarning estetik rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi. Bunday yondashuv orqali bolalar faqat vatanparvarlikni o'rgatish bilan cheklanmay, balki ularning ijodiy va hissiy qobiliyatlarini ham rivojlantiradilar. Maktabgacha ta'limda vatanparvarlikni

shakllantirishda san'at va madaniyat vositalarini samarali qo'llash kelajakda bolalarning yuksak axloqiy, estetik va ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiyalangan shaxslar bo'lib ulg'ayishiga imkon yaratadi. Maktabgacha ta'limda bolalarda harbiy vatanparvarlikni rivojlantirishda san'at va madaniyat vositalarining o'rni juda katta. Tasviriy san'at, musiqa, adabiyot, teatr va boshqa madaniy faoliyatlar bolalar ruhiyatida yuqori darajadagi vatanparvarlikni shakllantiradi. Bu vositalar orqali bolalar vatanini sevishni, uni himoya qilishni va unga bo'lgan sadoqatni kuchaytiradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. M.Abdullaeva, Maktabgacha ta'limda vatanparvarlikni rivojlantirish. T: O'qituvchi, – 2015.
2. A.Davlatov, San'at va madaniyat vositalarining ta'limdagi roli. T: Ta'lim.
3. Sh.Akhmedov, Bolalar psixologiyasi va san'at. T: Fan va texnologiya, –2014.
4. R.Nurmatov, Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar. T: O'qituvchi, – 2016.
5. R.Xodjayeov, San'at va madaniyat orqali tarbiya. T: Ilm, – 2018.
6. G.Muminova, Maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlikni rivojlantirish. T: O'zbekiston yoshlar ittifoqi, – 2019.
7. Z.Kasimov, Teatr va musiqa orqali tarbiya. T: Ta'lim nashriyoti, –2020.
8. A.Jabborov, Vatanparvarlikni bolalar tarbiyasida shakllantirish metodikasi. T: Oliy ta'lim nashriyoti, – 2017.
9. T.Saidov, Maktabgacha ta'limda san'at va madaniyat. T: Pedagogika, – 2014.